

B. ENOKALIČNICE

LILIJEVKE (Liliaceae)

Čebula (*Allium cepa* L. var. *cepa*)

Česen (*Allium setivum* L.)

Por (*Allium porrum* L.)

Šalotka (*Allium ascalonicum*)

Drobnjak (*Allium schoenoprasum* L.)

- založni organi v obliki čebulic, lažnih stebel ali rizomov
- v založnih organih kopičijo hranila in vitamine
- za prehrano uporabljamo:
 - mlade rastoče rastline (drobnjak, por,..)
 - samo liste (mlada čebula)
 - dozorele čebule (čebula, česen, šalotka)

Špargelj (*Asparagus officinalis* L.)

- večlente rastline

B. ENOKALIČNICE

LILIJEVKE (Liliaceae)

Čebula (*Allium cepa* L. var. *cepa*)

Klima

- toplotno manj do srednje zahtevna
- ugajajo ji zmerno tople in sončne lege

Tla

- lahka do srednje težka
- dobro pognojena
- na pomanjkanje vlage je občutljiva v začetni fazi razvoja, z razvojem oz. dozorevanjem se potrebe po vlagi zmanjšujejo

Gnojenje

- gojimo v kolobarju na drugi poljini
- gnojimo z organskimi (kompost) in mineralnimi gnojili

B. ENOKALIČNICE

LILIJEVKE (Liliaceae)

Česen (*Allium setivum* L.)

- v slovenskem pridelovalnem območju se prideluje kot jesenska in pomladanska zelenjadnica

Klima

- srednje topla in srednje vlažna klima

Tla

- srednje globoka tla
- dobro pognojena z organsko snovjo, dobro propustna (drenirana)

Gnojenje

- v primeru slabih tal je primerno gnojenje s kompostiranim hlevskim gnojem

B. ENOKALIČNICE

LILIJEVKE (Liliaceae)

Por (*Allium porrum* L.)

Klima

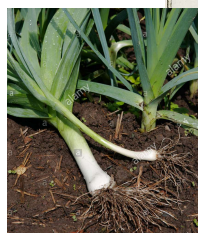
- toplotno manj zahtevn
- temperature nad 25 °C so za gojenje pora manj ugodne

Tla

- ni preveč zahteven za kakovost tal
- dobro uspeva na lažjih rodovitnih, bogatih s hranili in organsko snovjo
- na zbitih in izčrpanih tleh ne dobimo dobrega pridelka

Gnojenje

- pred sajenjem pognojimo s kompostom ali dozorelim hlevskim gnojem

B. ENOKALIČNICE

LILIJEVKE (Liliaceae)

Šalotka (*Allium ascalonicum*)

Temperatura

- toplotno manj zahtevna vrsta
- za odganjanje in vkoreninjanje posajenih čebulic min 7 °C
- nad 24 °C za vznik in 30 °C za rast manj ugodno za doseganje kakovostnega pridelka

Tla

- primerno obdelana in pognojena tla
- srednje težka tla

Gnojenje

- hitro delujoča (NPK)

B. ENOKALIČNICE

LILIJEVKE (Liliaceae)

Drobnjak (*Allium schoenoprasum* L.)

Temperatura

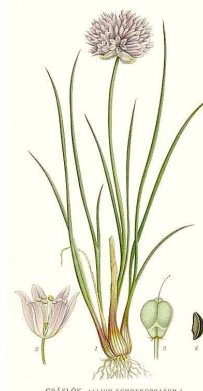
- toplotno manj zahtevna vrsta
- če ga več let gojimo vegetativno, rastline odganjajo zgodaj
- spomladi nad 30 °C manj ugodno za uspešno rast in doseganje kakovostnega pridelka

Tla

- srednje težka, dobro pognojena tla

Gnojenje

- hitro delujoča gnojila (NPK)

B. ENOKALIČNICE

LILIJEVKE (Liliaceae)

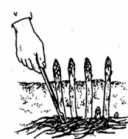
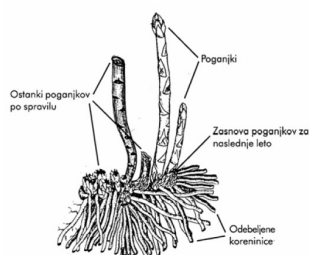
Špargelj (*Asparagus officinalis* L.)

zeleni špargelj

- ✓ ga ni potrebno ogrinjati
- ✓ razvije drobnejše zeleno obarvane poganjke

beli špargelj = beluš

- ✓ dopolnilno se ga beli z nagrinjanjem zemlje ali s prekrivanjem s črno folijo

B. ENOKALIČNICE

LILIJEVKE (Liliaceae)

Špargelj (*Asparagus officinalis* L.)

Klima

- tako v toplejših kot hladnejših, a pred vetrom zaščitenih območjih
- dovolj globoko posajeni rizomi so v tleh odporni proti nizkim temperaturam, do $-20\text{ }^{\circ}\text{C}$

Tla

- kakovostna tla z optimalno količino hranil in humusa
- lažja, dobro zračna in pognojena
- kakovostna priprava in obdelava zemljišča - ob zasnovi nasada in v letih pridelovanja

Gnojenje

- pred sajenjem obilni z organskimi gnojili, s hlevskim gnojem
- v letih koriščenja - vsako drugo leto, spomladi ob obdelavi, s hlevskim gnojem ali kompostom, da povečamo zračnost tal
- dopolnilno z mineralnimi gnojili

B. ENOKALIČNICE

TRAVE (Poaceae)

Sladka koruza (*Zea mays* L. var. *sacharata*)

Klima

- v toplejših območjih
- toplotno zahtevnejša
- visoke temperature (nad 33 °C, še posebno suh zrak) vplivajo neugodno na oplodnjo

Tla

- lažja do srednje težka
- dobro zračna in pognojena
- težja in vlažnejša manj primerna

Gnojenje

obilno z organskimi in mineralnimi gnojili

C. ZELIŠČA

C. ZELIŠČA

Bazilika (*Ocimum basilicum*)

- enoletna in toplotno zahtevna rastlina
- ima robato steblo s svetlo zelenimi, gladkimi ali nagubanimi listi, pri nekaterih sortah tudi rdečkasto obarvanimi
- pozimi jo gojimo v ogrevanih rastlinjakih v lončkih ali na gredicah
- jeseni jo posadimo v lončke in jih damo na okensko polico.
- na prostem jo posejemo ali posadimo v maju ali juniju na sončni in odcedni legi
- rastline redno vršičkamo - grmičaste rastline
- redno zalivamo in dognojemo
- obiramo mlade liste ali poganjke, porabimo jih sveže ali jih zamrznemo

C. ZELIŠČA

Bazilika (*Ocimum basilicum*)

- več vrst bazilike

C. ZELIŠČA

Majaron (*Majorana hortensis*)

- razvije štiriroke, močno razrasle poganjke z drobnimi jajčastimi listi
- v ugodnejših razmerah prezimi in je večletna rastlina
- dobro gnojena tla v zavetni in sončni legi
- rastline z večkratno rezjo mladih poganjkov pred cvetenjem pomladimo in jim omogočimo, da razvijejo grmičasto obliko
- za sušenje trgamo stebela in listev v suhem vremenu - posušimo

C. ZELIŠČA

Origano (*Origanum vulgare*)

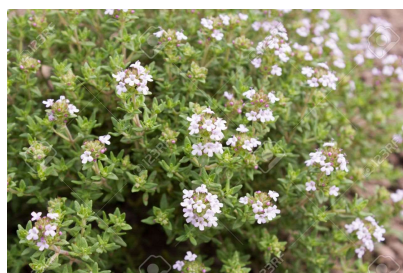
- zelnata, delno olesenela trajnica
- rdečkasta stebela z majhnimi dlakavimi, sivozelenimi listi
- razmnožujemo ga jeseni ali zgodaj spomladi s semenom ali vegetativno, z deljenjem grmičkov ali potikanjem rastnih vršičkov
- sončne in tople lege
- sadimo v tla, prekrita s črno folijo, da je manj plevela, zalivamo in po potrebi dognojemo
- trganje listov oz. mladih poganjkov ali košnja mladih poganjkov pred cvetenjem (2- do 3-krat letno)

C. ZELIŠČA

Timijan (*Thymus vulgaris*)

- olesenela stebela z ozkimi sivozelenimi listi
- zelo tople in sončne lege
- lahka, topla, apnenčasta in prepustna tla
- pred sajenjem tla dobro založno pognojimo z organskimi in mineralnimi gnojili
- ni zahtevna rastlina; po potrebi nasad timijana dognojimo in zalivamo
- jeseni grmičke porežemo, rastline pa zavarujemo pred mrazom (slama, folija)
-
- pospravljamo z rezanjem posameznih necvetočih poganjkov (vejic) ali z obiranjem mladih listov

C. ZELIŠČA

Žajbelj (*Salvia officinalis*)

- olesenel polgrm ima razvejano steblo, olistano s srebrnkasto dlakavimi jajčastimi listi
- razmnožujemo vegetativno in generativno
- gnojimo z organskimi in mineralnimi gnojili
- rastline oskrbujemo z rednim pletjem, okopavanjem in obrezovanjem, s tem rastline pomlajujemo
- konec septembra rastline porežemo na višino 10 do 15 cm ter jih pred zimo zaščitimo pred mrazom z zastirko

C. ZELIŠČA

Kumina (*Carum carvi*)

- v letu setve razvije rozeto s pernato deljenimi listi, v naslednjem letu pacvetno steblo
- razmnožujemo s semenom
- sončne, dovolj vlažne lege in ne prečnojena zemljišča
- posevek oskrbujemo s pletjem, z redčenjem, okopavanjem in zalivanjem
- kumino spravljamo, preden dozori prvi plodovi: porežemo ter jih posušimo v senci in primerno osušene omlatimo

C. ZELIŠČA

Janež (*Pimpinella anisum*)

- razvije svetlo zelene, pernato narezane liste ter okroglo, globoko žlebičasto steblo
- ima bele cvetne kobule s svetlimi semeni v majhnih jajčastih plodovih
- razmnožujemo s semenom
- posevek oskrbujemo v času rasti z okopavanjem, dognojevanjem in zalivanjem
- spravilo: kobule porežemo, ko plodovi porjavijo, jih posušimo in iztresemo

D. GOBE

Namen gojenja

- iz zdravstvenih in prehrabnenih razlogov
- lahko gojimo na odpadnih surovinah, ki jih običajno težje koristno porabimo (lesni odpadki, žagovina, koruzni storži, koruznica, seno, bombažni odpadki)
- letoletna pridelava

Prostori za gojenje

- kleti, lope, tuneli, plastenjaki ali na prostem na posebnih lokacijah
- za vsako vrsto in način gojenja je treba zagotoviti optimalne pridelovalne razmere
- velik izkoristek prostorov za gojenje: na isti površini lahko letno pridelamo do 4 cikluse
- gojimo na relativno majhni površini

Razdelitev gojenja gob

- gojenje gob → dve fazi: (1) gojenje micelija in (2) gojenje (razvoj) gob na cepljenem substratu z micelijem oziroma na gojišču
- pomembni ustrezna temperatura in vlaga ter primerno zračenje in pri nekaterih gobah tudi za osvetlitev prostora
- navodila za vzgojo so specifična, še posebej za manj znane vrste, tudi substrati so lahko za vsako vrsto drugačni

D. GOBE

GOJITVENI KUKMAK ali ŠAMPINJON (*Agaricus bisporus* /Lge./ Sing.)

Substrati

- posebej **kompostiran substrat**
- surovina za kompost najpogosteje **konjski gnoj**, lahko pa je tudi pšenična ali ržena slama
- že pasteuriziranega in cepljenega z micelijem ga gojiteljem dobavljajo proizvajalci komposta

Prostori za gojenje

- zaprti klimatizirani prostori
- običajno več ločenih prostorov (tri), v katere s časovnim zamikom štirih tednov vlagamo svež substrat
- primerno očiščeni, razkuženi in opremljeni s policami ter prezračevalnimi in vlažilnimi napravami

D. GOBE

GOJITVENI KUKMAK ali ŠAMPINJON (*Agaricus bisporus* /Lge./ Sing.)

Vlaganje substrata

- s cepljenim kompostom se napolni lesene zabožčke ali plastične vrečke
- namestitev substrata na police v eni ali več etažah (5–7) v različno debelih plasteh

Mikroklimatske razmere

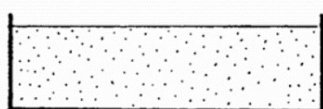
- v skladu z zahtevami gojene gobe
- v fazi preraščanja micelija: substrat 22-28 °C; zrak 19-22 °C; relativna vlaga zraka 90 do 95 %

Preraščanje in prekrivanje substrata

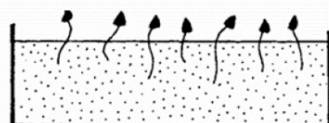
- traja 12 do 15 dni
- substrat se pretke z belimi hifami micelija in je pripravljen za pokrivanje
- pokrivka = prekrivanje substrata (preraščenega z micelijem) s posebno mešanico za vzdrževanja potrebne vlage v površinski plasti substrata
- V 9 do 12 dneh micelij preraste tudi prekrivko.
- sledi intenzivno zračenje, znižanje temperature 15-17 °C, zalivanje pokrivke, kar je pogoj za obrod (pridelek).

D. GOBE

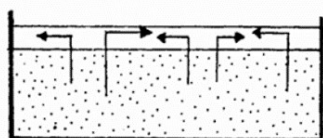
GOJITVENI KUKMAK ali ŠAMPINJON (*Agaricus bisporus* /Lge./ Sing.)

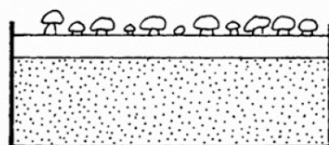
Vlaganje cepljenega substrata na police (zabožčke)

Premeščanje micelija v gojitvenem substratu

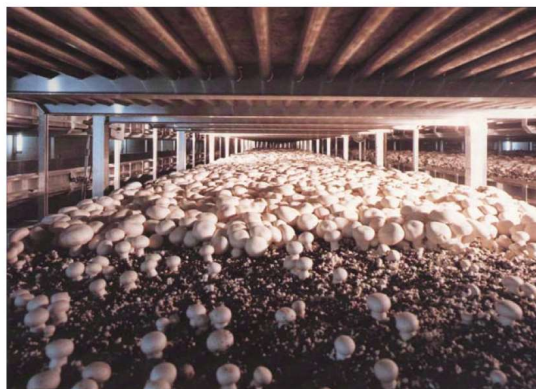
Preraščanje substrata z micelijem

Obiranje mladih gobic - šampinjonov

D. GOBE

GOJITVENI KUKMAK ali ŠAMPINJON (*Agaricus bisporus* /Lge./ Sing.)

Obiranje gob

- 22 dni po prekrivanju na robovih gojitvenih polic prva plodišča (gobe)
- obiramo v valovih: 1 val traja dva dni
- v prvih treh valih pobereemo 80 % pridelka, v naslednjih treh 20 %
- obiramo zjutraj in zvečer, ker so takrat najbolj kakovostne

D. GOBE

OSTRIGAR (*Pleurotus* sp.)

- najpogosteje gojimo **zimski ostrigar** – *Pleurotus ostreatus*, (Jacq. ex Fr.), Kummer
- substrata je najpogosteje pšenična slama, ki se jo prekuha, ohlajeno premeša z micelijem in natlači v naluknjane plastšne vreče
- zaprti klimatizirani prostori

